

~ РІДНА КНИЖЕЧКА ~

ЕМІГРАЦІЯ

Випуск I

Рік 1948

Р І Д Н А К Н И Ж Е Ч К А

Е М І Г Р А Ц І Я

А

НАШІ ЗАВДАННЯ

Випуск 1.

Рік 1948.

Ельванген

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

З кожним роком розпорошуємося що раз більше, наші еміграційні громади меншають.

Розїздаємося поодинокю, чи з родинами, часом малесенькими гуртами по всіх країнах і частинах світу, яких назви нам ледви знані. Їдемо там, де можна виїхати, часто не знаючи нічого про країну, яку вибираємо собі за нову батьківщину, та про умовини, серед яких нам доведеться жити.

По найбільшій частині рішає запевнення, що в даній країні можна все купити, а люди їдять там щоденно таке, що ми і про свято не бачимо.

Радіємо всією душею, що будемо ситі і легко забуваємо про інші речі, неменше важні як їда. Забуваємо про речі засадничі для кожної культурної людини:

Чи і як, ми відірвані від громади, в незнаній нам країні і в чужому оточенні зможемо жити духово та релігійно?

Чи сильні ми доволі духово, щоб зберегти себе й родину вірними своєму народові й релігії серед небезпек, які грозять нам у чужому оточенні?

І чи маємо ми стільки знання і свідомости національної, що зуміємо виховати своїх дітей на свідомих і характерних українців вір-

Видає:

Видавництво „Рідна Книжечка“ Ельванген

Druck: Schwabenverlag A.-G. Zweigniederlassung Ellwangen Jagst
12. 48. 2500.

них своєму народові і своїй батьківській релігії тоді, коли вони не матимуть своєї школи? Трудні це питання і не легко на них навіть перед самим собою відповісти. Бо кожна людина хочби глибокого знання та великої національної свідомости завжди є наражена на згубні впливи чужого оточення, а душі дітей є особливо вразливі.

Тому обов'язком кожного є систематично протидіяти цьому згубному впливові. І ніщо інше не може бути кращим помічником у тому як добра, національно здорова книжка.

«Рідна Книжечка», якої перший випуск Ти, Читачу, одержуєш, ставить собі ціллю давати Тобі відповіді на ці в горі поставлені питання.

«Рідна Книжечка» появлятиметься систематично двічі в місяць з одним завданням бути Твоїм вірним приятелем і добрим доглядником в самоті на чужині.

«Рідна Книжечка» буде дбати, щоб не було нікого, хто б забув, що вибравши життя на чужині, ми підняли протест проти політичного поневолення нашої батьківщини України та стали політичними емігрантами.

В кожному випуску «Рідна Книжечка» вказуватиме на наші національні обов'язки й завдання на скитальщині, зв'язуватиме нас з Рідним Краєм, розказуватиме про його славне минуле, його сьогочасне життя і змагання з ворогом за волю. Вчитиме любити свій Рідний Край і вірити в його світле майбутнє.

Еміграція... Що означає це слово, який в ньому зміст? Коли хтось залишає, покидає свій рідний край, та йде на чужину, його називають емігрантом, це значить переселенцем із рідної на чужу землю. Якась сила від людини не залежна змушує її емігрувати. Ніхто добровільно й радо не покидає батьківщини на те, щоб йти на чужину і там поміж чужими людьми жити. Одних приневолюють до цього кроку біда, нестерпне матеріальне, господарче положення, і неможливі умови прожитку, брак заробітку і засобів життя, - других проганяє з рідної хати ворожа сила, зневолює до втечі поза границі рідних земель, щоб на чужині шукати можливостей допомогти поневоленій ворогом батьківщині.

Отже не тільки особиста біда й матеріальні недостатки є причиною, що хтось покидає свій край, але бажання не скоритися перед ворогом, що насильно загарбав край. Навіть матеріально дуже багаті люди покидають своє майно, щоб на чужині в тяжких житєвих умовах плекати ідеал волі та боротися з ворогом свого народу. Залежно від причин, які людину змушують до еміграції, розрізняємо два роди еміграції, а саме:

Еміграцію економічну або зарібкву та **еміграцію політичну**, яка в більшості є індивідуальною, особовою, коли тільки деякі особи емігрують із батьківщини на чужину, виїжджають, щоби там, незв'язані, і обмежувані законами окупанта, віддати себе вповні й цілковито праці на користь своєї батьківщини, своєї нації. Такими великими політичними емігрантами найновіших часів були славної пам'яті отаман Симон Петлюра й полковник Євген Коновалець, творець і провідник українського націоналістичного руху та їх найближчі співробітники, які не могли в душі погодитися з окупацією свого краю, тому покинули рідну землю й на чужині вели боротьбу за незалежність народу.

Частішим і більше знаним явищем є еміграція зарібкова, масова, коли то більше людей, хоч не одночасно, але впродовж певного часу виїжджає до одної чи до кількох країн.

Такою масовою, зарібковою еміграцією був виїзд наших людей при кінці дев'ятнадцятого століття до Бразилії, а потім до Зєдинених Держав Північної Америки, Канади і Аргентини. Після першої світової війни виїжджало багато наших людей головню з Галичини на заробітки до Франції і Бельгії. З них мало хто залишався там довше жити, а звичайно по кількох роках вони вертали з заробітками до дому. Ще виїжджали наші люди до першої війни і після неї на працю до Німеччини („до Прус“). це була т. зв. се-

зонова еміграція. Їхали туди звичайно під весну до праці на рілі, а восени вертали. До заморських країн теж не всі наші люди виїжджали на постійне життя. Багато з них, доробившись більшого чи меншого гроша, гнані тугою за рідною землею, часом по двох роках вертались на батьківщину і влаштовувались навіть добре і заможню. Але велика частина наших емігрантів, що на чужині придбали сяке-такє майно, знайшли матеріяльне забезпечення своїх потреб, та можливе життя, зживались і звикали до нових умов та залишались там на постійне життя. Багато з них думали матеріялістично: „моя батьківщина там, де мені лобре, де можу сити, вигідно та спокійно жити і не знати голоду.“ Тому люди ці легко забували про свій рідний край, забували мову та релігію своїх батьків, вони відчужувались від свого народу, а в усьому наслідували нарід, серед якого жили. Своїх дітей вони не вчили вже рідної мови, і не посилали до своєї школи. Вони робили тільки те, що їм і їх дітям давало матеріяльну користь, влекшувало життя та давало надію покращати його. А своя рідна школа, газета, чи книжка матеріяльної наглядної користі ні їм ані їхнім дітям принести не може. І так вони, а ще більше їх діти, відривались на віки від свого, національного пня і для нації назавжди пропадали.

Зовсім інакше представляється справа з політичною еміграцією. З політичних причин емігрує в першу чергу передова, най-

більш активна, національно свідома і вироблена верства народу. Та частина еміграції, взявши керму і провід у свої руки, надала загалові нашої еміграції організаційну форму і зміст, наладнала національне життя і працю по більших і менших скупченнях. Тільки той хто мав змогу запізнатися ближче з труднощами і тяжкими умовами нашого еміграційного життя, потрапить як слід оцінити значіння всієї національної, політичної культурної і освітньої праці тієї передової, дійсно ідейної частини нашої еміграції. Коли взяти під увагу нестійкість життя на чужині, непевність, а то й безнадійність, які так часто закрадаються в душі, тоді щойно можна зрозуміти велич еміграційних зусиль і праці політичної еміграції.

КОЛОЇЗАЦІЯ

Та не лише українці емігрували. У світі бували різні еміграції вже з найдавніших часів. Були цілі мандрівки народів, коли то нарід опускав заселену ним землю, а йшов шукати нових, багатших країн. І так, германи, мадяри, болгары, це народи, що в давні часи замандрували з Азії в Європу, тут завоювали собі землю й осіли на ній.

В середньовіччі, після відкриття Америки в 1492 р. розпочинається поселення спершу північної, потім полудневої Америки емігрантами з Європи. Були це головно Англійці, які з причин господарчих, політичних і релігійних, залишали свій край і їхали за мо-

ре в північну Америку. Вони запосівши і загосподаривши величезні простори Північної Америки створили були велику і багату англійську кольонію. Пізнійше, за президента Вашингтона в 1776 р. відорвавшись від Англії, створили самостійну державу Зєдинєні Дєржави Північної Америки, в якій одначе панівною мовою є мова англійська.

Подібно заселили були Французи землі теперішньої Канади, але не змогли зробити її французькою колонією, бо тому перешкодила Англія. Сьгодні Канада, хоч в ній дуже багато французів, становить Домінію Англії з англійською державною мовою.

Голандські емігранти заселили були полудневу Африку, але не створили з неї голандської колонії, лише побудували там свою самостійну республіку, яку однак завоювали пізнійше англійці. Це була т. з. бурська полуднево - африканська республіка.

Також еспанські, а за ними й португальські емігранти - колоністи завоювали і заселили були величезні полуднево - американські простори і завдяки їм сталась була Еспанія одною з найбільших і наймогутніших держав світу. Про Еспанію говорили тоді й писали, що в її державі сонце ніколи не заходить. Та пізнійше її также й португальські полуднево - американські колонії відорвались від своїх держав, перестали бути їхніми колоніями і створили свої окремі самостійні республіки. Тільки залишилась в них і досі еспанська і португальська мова, як мови державні, —

Зовсім інакше діялося в Росії. Там уперед завойовувано чужі землі, як Сибір на півночі Азії чи середно-східні простори, а щойно потім емігрували до них і їх заселяли і загосподаровували. У такий спосіб емігранти з України заселили край над рікою Амуром і створили колонію, звану під назвою „Зелений Клин”, та колонію в Казахстані „Сірий Клин”.

Так то всяка економічна (зарібкова) еміграція, якщо осяде вона десь збитою, суцільною, чи як то кажеться компактною масою зміцнює свою націю економічно, господарчо і матеріально, поширює її не тільки економічний, але й політичний розрост, творить для свого материка колонії, і коли навіть пізніше відривається політично від свого державного пня, то всеж таки на тратить національно - культурного звязку з ним, не затрачує почуття і свідомости національної приналежності до народу, від якого відорвалася.

Колиж еміграція не осяде одною суцільною масою, а распорошиться поміж чужинцями, тоді вона в другому, а найдалше в третьому поколінні засуджена на повну асиміляцію, злиття з пануючою нацією, на винародовлення, затрату почуття первісної своєї національної приналежності. Вона відривається від свого національного пня і пристає до чужого. Таке явище є нездорове і шкідливе. Це ми наглядно бачимо на частині нашої еміграції до Північної і Полудневої Америки. Там сотні тисячів наших людей вже зовсім

засимілювались, винародовились, зробились душею і тілом американцями, канадійцями, бразилійцями, чи аргентинцями, а їх діти не знають навіть мови своїх батьків, відреклись своєї віри.

Ми сказали, що ніхто добровільно не покидає рідної землі. Не є і не була ніколи добровільною зарібкова еміграція нашого народу, що є сильно привязаний до своєї землі. Тільки дуже велика біда змушувала наших людей до еміграції. Їх як каже Іван Франко, „недоля і голод лютий гнали за море, в чужину” щастя і прожитку шукати, тож не можна сказати, що вони добровільно, по власній волі туди емігрували.

Щож до політичної еміграції, то вона як в минулому і в сучасному, добровільно ніколи не була. Про неї можна сказати, що це вигнанці, яких ворожа рука, як буря перекотиполе вигнала з рідної землі і загнала на чужину.

УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ЕМІГРАЦІЇ

Український нарід переживав в своєму минулому кілька політичних еміграцій. Перша наша велика політична а властиво військово - політична еміграція повстала тоді, коли після нещасливої боротьби з Москалями під Полтавою в 1709 році, частина козацтва під проводом гетьмана Івана Мазепи та провідні одиниці нашого тодішнього суспільства покинули Україну. По смерти Мазепи очолював ту

еміграцію його наступник, П. Орлик, а потім його син Григор. Тодішні наші емігранти, а в першу чергу Орлик, не жалюючи ні гроша ні труду, присвятили себе цілковито справі визволення України з під московського ярма. Завдяки їхній невисипущій праці, весь тодішній світ був зацікавлений справою України. Наша еміграція навязала тісні звязки з чужими державами та старалася зеднати їх для справи визволення України. Тодішня українська еміграція виконала вповні своє політичне завдання та заслужила собі на вдячність і пошану нащадків. Вона показала наглядно, якою повинна бути політична еміграція і дала приклад совісного, сумлінного і чесного сповнювання обовязків супроти батьківщини. З подивом і захопленням читаємо сьогодні про заходи і працю, яку виконали тодішні наші емігранти на чолі з Пилипом і Григором Орликами.

Друга велика українська еміграція, другий „ісход” із України на чужину, а саме „під Турка” за Дунай, наступив після зруйнування Запорозької Січі російською царицею Катериною II в р. 1775. Тоді то велика частина Козаків - Запорозжців, не схотіла жити в московській державі - тюрмі, а бажала дальше жити своїм вільним, лицарським життям. Козаки не могли дивитися, як московська цариця, за словами Шевченка „лютая вовчиця”, їх „край веселий, степ широкій та занастила” тому пішли за Дунай там заклали „Задунайську Січ”. Була це вправді чисто політичними при-

чинами викликана, але не зовсім політична, а військова еміграція. Вона теж виконала своє військово - політичне завдання. Козаки заховали перед загибеллю свої козацько - військової традиції, звичаї та ідеї, а отаман Головатий зміг їх перенести, щоб вони дальше зберігались над річкою Кубанню на Кавказі, поміж т. зв. Кубанськими Козаками аж до наших часів.

Третя наша політична еміграція повстала по першій світовій війні, коли то по кількох річних нерівних боях із большевицькою Росією старшини та вояки Української Армії враз із Урядом Укр. Нар. Респуб. й урядовцями та їхніми родинами, - на чолі з головним Отаманом Симоном Пеглюрою переступили кордон України й осіли в Польщі, Чехо - Словачині, у Франції й Німеччині.

І ця еміграція не прогайнувала часу на чужині. Серед незвичайно важких умовин, часто в голоді і холоді провадила вона свою політичну, культурну й наукову роботу.

У Варшаві, а пізніше на Волині видає вона поважну, велику, політичного змісту газету „Українська Нива”. Від 1922. почавши до 1939 р. її заходами виходить у Калішці, а пізніше у Варшаві, поважний, воєнно - літературний журнал „Табір” та незвичайно цінний журнал „За Державність”. Видає журнали і газети в Празі, Калішці, Парижі, Відні, Царгороді, Харбині й Лондоні.

„Український Науковий Іститут” у Варшаві випустив кілька десятків солідних на-

укових праць, а крім того повне видання творів Т. Шевченка в 16 томах. Український Науковий Інститут у Берліні видав теж немало цінних публікацій. Заходами тодішньої еміграції повстала в Парижі Укр. Бібліотека ім. С. Петлюри, а у Празі укр. музей.

Заходами і жертвенною працею еміграції повстають у Празі три високі українські школи, одна в Подебрадах і гімназія в Маджанах, гімназія в Каліші, народні українські школи в Польщі і Франції.

Еміграція розгорнула була справді велику політично - національну і культурну роботу, та весь час жила думками про батьківщину і вірою в поворот на її землі.

Багато з її учасників перебувають ще й досі на еміграції, а багато з них, не діждавшись можливості повороту на рідну землю, найшло вічний супочинок у чужій землі.

Цю еміграцію посилили в році 1939 втікачі із західних земель, які мусіли залишити батьківщину, щоб не попасти в руки нового її окупанта, московського наїздника, що використовуючи війну Німеччини з Польщею, загарбав майже всі тодішні західноукраїнські землі. Тоді опинилося поза кордонами багато нашої молоді і старших людей, що так або інакше були політично заангажовані і не могли залишитися дома. В цих двох частинах нашої еміграції мала перевагу інтелігенція.

На прикінці другої світової війни опинилися на еміграції сотні тисяч наших лю-

дей і тепер переважають у ній селяни, робітники, ремісники і їх родини. Вони становлять 65 відс. усієї теперішньої нашої еміграції.

Але всеж таки ця наша четверта еміграція є виключно політичною, а не зарібковою, бо спірчилили її не інші, а виключно політичні причини. І завдання нашої еміграції чисто політичні. Вона мусить бути носієм і виразником політичних прагнень і змагань цілого українського народу. Вона мусить зберігати в повній чистоті національні традиції і стремління до національно - політичної волі свого народу. Найважливішим завданням еміграції є гідно репрезентувати свою націю перед чужим світом і бути речником її визвольних змагань. Колиж вона того завдання не виконає, то стане негідною назви „політична еміграція”, а стане збіговищем ріжних людей або гуртом авантюристів, або дешевою робочою силою для чужих.

Так воно на наше щастя не є.

Поза війнятками, наша еміграція веде себе гідно і порядно і по своїх силах сповняє своє завдання чесно та береже національні цінності перед затратою і продовжує традицію боротьби за волю і честь народу.

Провідна частина нашої еміграції проводить велику роботу національно - політичну і культурно - освітню. Вистарчить згадати хочби пресу та видання фахові і літаратурно - мистецькі на терені Німеччини, — згадати про наші нижчі і вищі школи, народніх шкіл близько 100 з 3000 учнів, гімназій 25

з 3500 учнями. В обох родах шкіл працює около 800 вчителів. Фахових шкіл і курсів існує понад 100, дитячих садків рівнож понад 100. А дальше Український Вільний Університет, Український Технічно Господарський Інститут, Українська Економічна Висока Школа, православна і грек - католицька Семінарія, Українська Вільна Академія Наук і Наукове Товариство ім. Шевченка. Це все такі високі національно - культурні здобутки, про які мусітиме колись наша історія згадати і їх творців оцінити.

Всеж загал нашого емігрантського громадянства мало активний, і все ще є бідно зовсім не свідомих одиниць. Ці несвідомі осібники не беруть жадної участі в праці національній і політичній своєї громади. Справа своєї нації, справи нашої визвольної боротьби за власну, Самостійну Державу для них пустий звук. Тому кожному з нас треба доложити як найбільше старань і зусиль, щоб так не було, щоб усі ми по своїх силах і спроможності виконували наші обов'язки супроти батьківщини, та служили їй так, як служать добрі і порядні діти своїм батькам, — щоб нашою працею і нашою поведінкою та поставою заслужили на признання у своїх та пошану у чужих. —

МИ - ПОЛІТИЧНА ЕМІГРАЦІЯ

Передовсім треба конечно пам'ятати нам усім, що ми, без огляду на наш соціальний стан, походження, без огляду на знання і о-

світу, всі ми без винятку становимо політичну еміграцію, а політична еміграція має свої окремі права, але при тому вона має теж великі, окремі обов'язки!

І того не вільно нікому забувати.

Кожний з нас повинен пам'ятати і все собі пригадувати: „Моя поведінка, мої слова і вчинки мусять бути такі, щоб вони відповідали вповні поняттю і розумінню тих двох слів: політичний емігрант.”!

Ми як це вже попередно згадано, являємося четвертою з ряду, найновішою українською, політичною еміграцією, просто сказавши, вигнанці з рідного краю. Не можна нас назвати зарібковими емігрантами бо ми не виїхали з господарських, економічних причин, і не біда та голод вигнали нас із рідних хат.

Одних насильно вивіз ворог у Німеччину та змусив на себе працювати, інших гнав з рідної землі страх перед дикими знущаннями московсько - большевицького наїздника. Та всі ми однаково не можемо вернутись на батьківщину, не тому, що бажаємо знайти в чужих країнах життя, багатше і вигідніше, а тому, що Україна поневолена найгіршою неволею, яку знає історія, бо сьогодні в Україні найбільшим злочином вважається любити свій край, а ми край свій рідний понад усе любимо. —

Хоч і як туга за рідною землею та за своїми близькими мучить нас і роздирає на-

ші серця, однак стан політичний що його за вів там ворог, загородив нам шлях повороту.

І хоч наша еміграція розбриється з часом по різних країнах і найде там заробіток, то вона й надалі залишиться політичною, бо тільки політичні і ніякі інші причини кажуть їй шукати заробітку як бази дальшого існування й життя, а коли зникнуть політичні причини, які не дозволяють їй вернутися до дому і які змушують її шукати прожитку на чужині, вона зовсім певно поверне на рідні землі.

НАШІ ОБОВ'ЯЗКИ

Поворот у вільний, рідний край є мрією, самотнім і найбільшим ідеалом політичного емігранта. Про скорий поворот на рідні землі мріяв кожний, хто кидав своє село, родинний дім і землю.

Коли цілий світ палав великою воєнною пожежою, а буря розносила вогні і кидала їх у найдальші закутини, у найглухіші села нашої України, коли ворог поволі опановував усі землі нашої батьківщини, ні один свідомий син нашого народу не оставав байдужим на те страшне нещастя, що надходило на нашу землю.

Одні зі зброєю в руках ставали до боротьби з окупантом, щоб перед цілим світом засвідчити, що український нарід не дасть своєї землі ніякому займанцеві безкарно загарбати. Це були українські повстанці.

Інші заходились зберегти перед знищенням ворога наші духові цінності, наше мистецтво, нашу культуру, знаючи, що окреме місце на самостійне життя може жадати тільки нарід великої культури, який своїми національними здобутками зуміє збагатити загально - людську культурну скарбницю.

Ще інші опускали рідну землю, щоб на чужині зберегти ідею політичної боротьби за свою державу. Це були українські емігранти.

В роках страшної війни, коли битими шляхами України котилися гори в танки перекутого заліза, ніби з під землі росли формувались відділи українських воєнків, лицарів святої справи-боротьби за волю України. Не мали вони ні танків ні літаків, але мали найсильнішу зброю, любов до рідного краю і ненависть до ворога, що край цей нищив. Це були відділи Української Повстанської Армії.

Український емігрант не станув на фронт безпосередньої боротьби з ворогом, він узяв на себе обов'язок зберегти на чужині усі політичні й культурні надбання, які ворог на рідній землі винищує. Розкриваючи перед світом всю злочинність московського загарбництва та нищення нашого народу, український емігрант протиставить московсько - комуністичній брехні правду про те, що український нарід, як відвічний господар своєї землі, буде так довго боротися, доки не сповнить заповітів своїх найкра-

щих синів, не здобуде своєї самостійної держави.

Український емігрант має отже виконати великі, тяжкі і відповідальні обов'язки супроти рідного народу. Є це обов'язки кожного з нас і ніхто не може власновільно від них відмовлятися, бо їх накладає на нас наша уярмлена батьківщина.

ЛЮБОВ БАТЬКІВЩИНИ - ОДИНОКА ОХОРОНА ЕМІГРАНТА

Роки скитальщини все більше віддаляють нас від мрій і надій, з якими ми йшли на чужину. Між нами а рідним краєм виростає темна, непроглядна ніч забуття і закриває нам образ нашої батьківщини. І поволі, ми навіть самі не помічаємо, як та наша дсрого вітчизна стає нам далекою, щораз дальшою.

І став дехто з нас забувати свій рідний край і почав „шукати щастя - долі на чужім полі” та почав вірити, що й на чужині можна життя собі улаштувати і можна теж почувати себе щасливим, забуваючи, що щастя, і радість можна знайти тільки на своїй рідній землі, на землі прадідів і батьків своїх. Сказав колись німецький поет, Гете: „Щастя знайти можна лише у рідному краю”, - а наша народня приповідка каже:

„Ти по світі блукаєш, щастя-долі шукаєш,

А їх треба шукати біля рідної хати.”

У кого під тиском тяжких обставин родиться зневіра, - чорні думки, нехай не забуває, що сказав наш поет:

„Хто каже вам, що все одно, —
Де жити, як вмирати, —
Той тягне вас в багно, на дно,
Той вам дає без дна судно
І каже кермувати... (Лепкий)

Ставмо собі заедно питання: Що буде, коли ще дальше доля розкине нас, як вітер осінній лист по широких і далеких світах? Чи грозить нам справді затрата і загибда? Чи не має вже для нас виглядів?

Сказав колись Іван Франко:
„В століттях нагніту народ наш рятувала,
Любов до рідних нив.
Нераз дітей його тьма-тьменна погибала,
Та все він пережив...”

Бо хоч той нарід наш ще хилиться і про-
водить в тузі дні,
Та земельку свою він кохає
Як матінку сини...”

Тож зберегти нас і охоронити від національної загибди, від затрати свого національного обличча на чужині, зможе тільки глибока національна свідомість, свідомість приналежності до великої і славної нації, до одної з найкращих у світі, що їй на імя Україна. —

Тільки сердечні, нерозривні звязки, що золотими, духовими нитками повсякчас ед-анють нас із рідною землею, можуть врятувати нас перед національною смертю, Тільки жагуча, ніколи негасаюча любов до рідного краю може дати єдину запорукку на-

шого національного життя і не дасть нам упасти на твердому шляху скитальщини, а дасть потрібну силу і снагу перетривати всі найжахливіші лихоліття, що спали на наш нарід. Любов до рідної землі вдіє, що, кудиб ми не пішли, свою батьківщину зі собою носитимемо й в душах наших завжди буде яснити вся блакить рідного неба і дзвонити буде нам рідна земля, - а мандрівка чужими шляхами не буде важка, якщо в нас буде одна думка: „Хай ми чужими шляхами йдемо та віра в нас любовю скріплена каже нам, що хоч усі чужі землі перейдемо, то вкінці таки до нашої рідної зайдемо.“ —

Любов рідного краю пітримувати в нас буде тверду надію повороту на вільну батьківщину, що в цілому блиску своєму стане колись побіч других країн.

Наш нарід черпав завжди силу і гарт із ніколи не висихаючого джерела любови до рідної землі і любов та впродовж сторіч творила чуда і давала йому змогу пережити всі нещастя і лихоліття. Він не тільки що не падав, але на перекір усім ворогам жив, ріс і розвивався. Бо любов нашого народу до рідної землі, до його культури, звичаїв і мови велика і безмежна.

Ось що пише одна полька, вивезена більшовиками в 1940 р. на Сибір: „ Зараз у перших днях зустрілися ми з українцями. Вони віднеслися до нас дуже жичливо і були дуже гостинні та давали нам багато цінних вказівок що до нашого дальшого

життя. Ми пізнали їхню страшну трагедію і безнадійність положення. Їх вивезено з України в 1930 р., розлучено всі родини: жінки залишилися без чоловіків, матері без синів. Про їхню долю не довідався ніхто ніколи. Їх вивезено в тундру, де не було жадного життя. Викинено їм дано їм будівельний матеріал. Ні харчів, ні теплої одежі. Багато їх вимерло, багато збожеволіло. По шости роках перевезено оставших до совхозу. За той час перевозувано їх кілька разів і завжди мусли вони наново будуватися. Коли в кого були сини і ті попідростали, забрано їх від матерів і вивезено їх до таборів примусових робіт. Про їхню долю не могли їх рідні нічого довідатися.

Мимо страшних злиднів, мук і переслідувань, українці на кожному кроці зазначували свою національну окремішність, а їхні діти, хоч мусли вчитись в російській школі, говорили дома своєю українською мовою і не винародовлювались. — Україну не забували і вічно тужили за нею та жили згадками про неї.“ — Так пише полька про українців, про їхню любов і привязаність до рідної мови, звичаїв і до батьківщини.

В одному листі, що прийшов з рідного краю, мати описує своєму синові, як її вивезено на Сибір. Однак, вона гнана тугою за рідною землею потрапила дістатися із Сибіру в рідні околиці. Інша селянка - лемкиня вивезена в околиці Одеси, пішки вернулася в холоді і голоді у свою рідну Горличчину на Лемківщині.

Село Ніновичі в Ярославщині два дні оборонялося перед наступом цілого польського полку. Коли поляки, пограбувавши і знищивши село, спалили його до тла і позбавили 400 родин даху над головою і засобів до життя, люди не покинули рідної землі: побудували землянки, а не вступилися і боронили далі своїх рідних гнізд.

Доля наших західних окраїнних земель відома. Доля Холмщини, Лежайщини, Ярославщини і цілої Лемківщини, де нині немає вже українців.

Читали ви їх листи, кровю серця писані? Читайте ці розпачливі листи з Лемківщини, що малюють сьогоднішню вже не зелену, а почорнілу, не веселу, як колись і розспівану, закосичену, але сумну, горем прибиту Лемківщину. Сьогодні залишилася Лемківщина без Лемків... Але незломна, завзята, непонятна душа нашого народу тверда, бо сталена - гартована гарячою любов'ю до рідної землі. Ось, що пишуть із наших західних окраїн: „Ми не впадаємо на духу, ми віримо в перемогу правди, ми тут усі переконані, що наша справа не пропаде, прийде час, що і цей клаптик нашої землі поверне до українського материку... — Хоч багато ще нас у нерівному бою поляже, але наша жертва на марне не піде! Вона напевно принесе нам волю, й то вже при найближчій воєнній зударі.” —

Ось яка віра і завзяття тих, що над усе рідну землю люблять... Любов до своєї бать-

ківщини в нашого народу безмежно велика, бо зродилась вона з землі, де кожна її пядь полита потом, сльозами і кров'ю... Зродилась з тієї найкращої, найплодовитшої і найбатшої землі, що зветься Україна. Хоч ми на чужині, далеко від рідної землі, не бачимо її мук, однак її зов, зов рідної землі кличе нас і наказує остатись вірними.

І тільки, коли порівняємо важкі переживання батьківщини, бачимо як дуже ми винижнилися і як ми зледащіли.

Щеж не вперше доводиться нам, дітям України скитатися по чужих землях. Гверда судьба вже від давньої давнини змушувала вірних синів України шукати захисту по далекій чужині, яка завжди була непривітна, холодна і ворожа. Всі вони жалілись і проклинали чужину, але ждали і тужили за днем повороту і духом ніколи не упадали і не заломлювались у вірі в справедливість і слушність своєї справи.

В піснях і думках наших находимо дуже часто жаль і тугу за втраченою батьківщиною, за рідним краєм, за своїм народом. Бо тільки на чужині людина пізнає що це значить стратити рідний край і тинятися по чужих землях, жити між чужими людьми:

Бо чужина, не родина,
Плаче серце, як дитина,
Плаче воно, має чого,
Нема правди від нікого.

Нема правди, бо її можна знайти тільки в рідному краю, між своїми.

Тихою ніччю, над синій Дунай широкий.
Запорожці, московським вітром з над рідно-
го Дніпра за Дунай занесені, виходять руки
простягають і посилають думки свої й тугу
невтишиму на далеку Україну співаючи:

Там за тихим, за Дунаєм
На землі є Божий рай...

Ми туди, туди бажаєм —

Там наш милий, рідний край!

А в іншій пісні син до батька пише та
словами промовляє:

„Ой, зїздив я Польщу, зїздив Туреччину,

Та не бачив я тополі, як на наших полі.”
— бо все, що своє, що рідне, те близьке і
серцю дороге, а чуже далеке, — воно не гріє,
не тішить, не манить...

Коли козак Сапрун у татарський полон
попав, він татарів просить:

„Гей хоч виведіть, - а хоч винесіть

Ви мене на он ту могилу,

Гей, хай гляну, - гляну подивлюся

На свою я Україну.”

Полонена українка, загнана у далеку
Туреччину за рідним краєм тужить -плаче,
та до себе промовляє:

„Пущу я хоч зозуленьку та на свою
Україноньку

Поглянути та на мою родиноньку.”

В думі „Сестра і брат”, - сестра пише до
свого брата листа:

„Ой тяжко, - звіру і птиці без лісу в чи-
стім полі гуляти,

А ще трудніше і ще важче бездольному
та безрідному на чужій чужині без ро-
дини кривної та сердечної проживати.”

ПОЛІТИЧНИЙ ЕМІГРАНТ - АМБАСАДО- РОМ СВОГО НАРОДУ

Леся Українка сказала:

„Тільки любов батьківщини прикаже нам
добути силою те, що належиться нам по пра-
ву. А Україна не є лише те, що є, — але пе-
редовсім те, що має бути, — що має прийти!”

В іншому місці вона, наче звертаючись
до нас, каже, „Невжеж можна осторонь си-
діти і споглядати супокійно, як ллється брат-
ня кров?!”

Свого рідного краю, страждань і мук
рідного народу нам ні на хвилину не вільно
забувати.

На рідних наших землях проходять жа-
хливі події. Там пекло. Москва будує цар-
ство Антихриста, а червоний, ненаситний,
змій пожирає щоденно тисячі жертв. Наша
батьківщина стогне і горить. Іде розпучлива
боротьба, ллються сльози і кров, ростуть
щораз свіжі могили.... Там іде змагання за
Червону Калину, за ту найкращу з усіх
квіток у світі, за волю України.

А якже мало знають про цю героїську
боротьбу українського народу інші народи
світу?

З боєм і жалем часто стверджуємо як
мало про нас взагалі знають чужинці. А вже
про наше політичне положення та героїчну

боротьбу зовсім нічого песічний мешканець якоїнебудь західної країни не знає.

Та хто ж має світові про нас говорити як не ми самі? Бо хто ж краще й вірніше зумів би про це розказати як не ми самі?

У міждержавному житті є прийнято, що одна держава має в інших державах своїх уповноважених, т. зв. дипломатичних представників, які заступають справи своєї держави і своїх громадян у даній державі. Є це т. зв. амбасадори, консулі. Ми однак як нарід не державний не маємо таких представників серед інших народів. Щоправда існують дипломатичні представники т. зв. „Української Соціалістичної Советської Республіки”, які навіть виступають і говорять іменем України і українського народу на різних нарадах і міжнародних конференціях, а головню перед Об'єднаними Націями, але це не є українці, це тільки ставленики Москви, що заступають інтереси Москви і мусять сліпо виконувати накази диктатора з Кремля.

Хто ж отже має говорити світу правду про нас та спростовувати всі ці заяви кремлівських „представників” України, хто має розкривати їх брехню і злочинність супроти українського народу, як не ми, українські політичні емігранти?

Розїзджаємося по різних країнах і по різних частинах світу. На кожному кораблі, що відпливає з пристаней Німеччини, плывуть десятки українців. Висідаючи з корабля майже кожен пасажир натрапляє на різних ре-

портерів (представників преси), які хочуть у пресі інформувати своїх читачів про прибувших.

І хоче хто того, чи ні, він мимоволі вже з першого кроку на новій землі стає „амбасадором” свого народу, його представником.

Його слова попадають на стрінки світової преси. А світ читає і довідується про все, що зуміє сказати такий найчастіше заскочений і зовсім неприготований „дипломат”.

Так якось вже є, що українцями усюди цікавляться значно більше як іншими націями. Може це тому, що про нас найменше знають, а може тому, що світ врешті починає розуміти, що в справедливому розв'язанні тієї, мало світу відомої, української справи лежить ключ до правдивого і тривалого миру, якого так запопадливо всі шукають.

Та цього зацікавлення нами нам не вільно легковажити. Противно, ми повинні його ще побільшувати, подаючи про нас все те, що ворог так дбайливо перед світом укриває.

Кожен політичний емігрант без винятку мусить уміти і бути в спроможности в розмові з чужинцем належно інформувати його не лише про своє життя і свої особисті потреби, а про цілий нарід і про наше всенациональне горе.

Завдання дуже трудне і відповідальне. Щоб могли його виконати нам треба до нього відповідно готуватись.

В першу чергу нам треба самим точно пізнати історію свого народу і його визволь-

ної боротьби продовж століть аж до нинішнього дня. Нам траба пізнати географію України, її простір, границі політичні і етнографічні, природні багатства і промисл, щоб ми могли чужинцям як слід вяснити, що наша Україна своєю величиною, положенням, багатствами землі, як теж своєю старою багатістю і високою культурою є першою на Сході Європи і їй першій належить право на самостійне життя.

ЗАКІНЧЕННЯ

Так то узброєні в те, що найважливіше, в любов до Рідного Краю, пізнаваймо його минуле і його сучасне, помножуймо і ширім скарби нашої культури, нашого мистецтва і нашої пісні найкращої в світі - словом будьмо чинними, активними членами нашої, еміграційної громади.

Тоді виправдаємо своє ймення політичних емігрантів, а наша активна праця причиниться в значній мірі до здійснення наших найвищих національних ідеалів.

Не забуваймо, що боротьба за Самостійну Українську Державу це одночасно змагання за існування не тільки народу але й кожної української людини. Жити для України і боротись за Її волю аж до кінцевої перемоги, це святий обовязок кожного українця, де б він не був, як він не жив би.

Знайшлися ми на чужині не на це, щоб шукати легкої наживи, ситого життя, спо-

кою і відпочинку. Залізно твердим законом кожного з нас повинно бути не особисте добро, не заспокоєння своїх особистих амбіцій, не добро і інтерес якоїсь одної групи, а добро і щастя цілої Батьківщини і всього народу.

Наша любов до Батьківщини повинна проявлятися передовсім у любові до свого брата. В обличчі брата мусимо бачити своє обличчя. В серцях своїх мусимо запалити братню любов і бачити в братові таку ж саму любов, щирість і правду, а не глядіти один на одного вовком, що жде тільки догідної хвилини, щоб накинутись та розшарпати свою жертву. Хто каже, що він українець, що любить свою Україну, але дише ненавистю до свого брата, Українця, той підло бреше. Він не українець! Хто в своїй душі носить отрую братньої ненависти - він не українець, а найбільший ворог України!

Сказав поет:

„Тільки той блажен, хто сіє у народі
Зерно найкраще на землі,
Зерно братерства, любови, згоди
В громаді, в хаті і в сім'ї.”

Осяяні і задріті тією любовю до рідної землі і народу не знатимемо вагання і не будемо блукати чужими дорогами і стежками, бо у нас буде один тільки шлях, який веде до величної святині, до власної держави.

Як довго в наших жилах не застигла кров, як довго в нас живе зов волі, а ворог не зміг закути наші душі, і як довго в на-

ших серцях живе любов до батьківщини, любов, що кличе і пориває до боротьби, так довго не страшні нам ворожі окупи.

Колись давно наші люди, що то були „покірні як вівця”, але не хотіли, щоб їм недоля голод лютий „доїхали до кінця”, гнані нуждою й горем, їхали за море, в чужину шукати кращої долі. Покидаючи рідні місця вони брали зі собою по грудці рідної землі та завиваючи її в шматину, ховали в пазуху, везли зі собою і увесь вік свій берегли ту грудку землі як святість, дорогоцінний діамант, як скарб найбільший. Вони мали одне бажання, щоб, коли помруть, покласти на їхні знеможені груди грудку рідної землі, щоб їм легше було в чужій землі спочити.

А з нас ніхто мабуть прощаючись із рідною землею, цього не зробив, землі батьківської в пазуху не брав, але ми повинні ту землю рідну не в пазусі, а в серцях наших носити і любов до неї берегти завжди і всюди, і як одному тільки кланяємося Господеві, одне благання до Нього засилати, щоб народне лихо скінчилось та щоб Він благословив наш нарід і дозволив його безталанним дітям вернутись на рідну, вільну Україну, вернутись раз на завжди і ніколи вже її не залишати.

На ній жити і на ній умирати вільними людьми.

„РІДНА КНИЖЕЧКА”

появляється двічі в місяць і приносить популярно - писані книжечки для найширших кругів наших скитальців.

В найближчих числах вийдуть такі книжечки:

1. Національна свідомість.
2. Що таке культура?
3. Словник чужих слів у нашій мові.
4. Добре знання - запорука добробуту.

Зголошуйтеся на кольпортерів!

Замовлення і всю переписку адресуйте:

„Рідна Книжечка,,

ELLWANGEN/JAGST

MÜHLBERGKASERNE - WÜRTTEMBERG